

422

פעם היה חי זוג עשיר מאד. ולזוג — בן יחיד, שלא היה מכשיר ביותר. כאשר גדל הבן, בקשה אמו את בעלה הסוחר, הוא אבי הנער, שיזאג לו לנער ויעסיק אותו במסחר. — טוב — הסכים הבעל, ושלח את בנו ללמוד באחת העירות שליד עיר הבירה.

הבן מגיע ללמוד ורואה בן-אדם מוכר תלילים וילדים רבים עומדים סביבו וחושפים אותם ממש מידו. חשב הבן בלבו: אכנה ארגז מלא תלילים ובשובי למקומי ארויח כסף רב וכך עשה: קנה ארגז מלא תלילים וחזר הביתה. כאשר פתח בפית את הארגז, נכח לדעת שכל התלילים נשברו.

אמר הבעל-הסוחר לאשתו: — ידעתי מראש שזה יהיה הסוף.

נשאר עתה את המשפחה — את הסוחר העשיר, את אשתו ואת בנם, ונעבר למקום אחר שבו היה חי יהודי הפסיד בעסקיו כסף רב ונשאר חיב לפרוץ חוב גדול. החליט הפרוץ לאסור את היהודי במחסן ולא להגיש לו אכל עד שיוציא את נשמתו או ישלם את חובו.

היהודי מת במעצר. הפרוץ אסף את עצמותיו בארגז וצוה על אחד העבדים שלו למכר ארגז זה ביריד. ובמשפחת הסוחר העשיר בקשה האשה שניגית את בעלה, שיצטיק את הבן בעניני מסחר. תחלה לא השפיעו ההפצרות, אבל — מה אין עושים למען שלום בית? בסופו של דבר הסכים האב והבן בשלח שוב ללמוד מתחלה עם בן-הסוחר אנה ואנה.

מַעֲשֵׂה בְּאֶרְצוֹ עֵצְמוֹת

26.9.18

והנה הוא רואה אבר המכריו בקול רם על סחורתו: „ארגז עם עצמות של יהודי למכירה!“ „ארגז עם עצמות של יהודי למכירה!“ מוכן שהיו אלה עצמות החוכר המסכן שהוציא את נשמתו במעצר הפרוץ.

הבחור לא חשב הרבה, קנה מיד את הארגז עם העצמות שבו, והביאן בעזרת ה„חכרא קדישא“ לקבר ישׁרׁ— אל בשובו הביתה מסר לאביו: — „מצוה גדולה עשיתי. קניתי ארגז עם עצמות של יהודי והבאתי אותן לקבר ישראל“

איתו לילה הופיע בחלומו של הסוחר יהודי אחד שפנה לחלום במלים אלו: — אם רוצה אתה שבנך יצליח עשה כפי שאני מצוה: כאשר התעורר רר בבקר, טל את גדיך וצא אחר כך מן הבית. ליהודי הראשון, שתפגש בו בדרך, תציע להיות שותף לבנך ולנסע איתו ללמוד. שתפוח זו תצליח.

בבקר התעורר האב ואמר לעצמו בבטול: — תלומות שאן ידברו. אלא שאותו חלום עצמו חזר בלילה השני וגם בלילה השלישי, ובכל חלום — אותו יהודי עצמו, ובפיו — אותה עצה עצמה. למחרת הלילה השלישי נהג הסוחר לפי עצת האיש בחלומו: נטל את גדיי ויצא מבייתו. והנה הוא רואה יהודי עם מקל ביד ועם תרמיל על הגב. מיד פנה אליו: — לאן? — ללמוד! — היתה התשובה.

הציע לו הסוחר: — למה לך ללכת ברגל? היה שותף לבני ותסעו שניכם בעגלה רחומה לסוסיים. כך ייטב לך — אכן לי מה לתת לאכל — אמר להם בעל הבית.

היהודי הסכים. הסוסיים נרתמו לער גלה ושני השתפים יחד עם סוחרים אחרים יצאו לדרך. כך המשיכו לנסע עד שמצאו עצמם בתוך יער. בן-הסוחר ושותפו התרחקו בעגלתם משאר הנוסעים, עד שהגיעו לאילן עבה שם נעצרו. השתף ירד מן העגלה ואמר לבן-הסוחר: — השאר אתה ליד העגלה והמתן לי עד שאחזיר.

השתף הרחיק לכת עד שראה מרחוק בית קטן. כאשר הגיע לבית והציץ בו דרך אחד הסדקים ראה בו שוודים, ובפנותיו — עצמות ידים, רגלים, ראשים — וגם כסף, זהב ואבנים יקרות. הוא נכנס לתוך הבית, הציג עצמו כשווד ואמר: — הנני שווד כמוכם. הבה נעשה שתפות ונשדד את הסוחרים העומדים לעבר מיד במקום זה. יש להם מלאי זהב עצום. תנו לי שווד לעזרה ואנו נסד לק את הסוחרים אחד אחד. מדי פעם שלחו אלי שווד נוסף לעזרה.

השוודים הסכימו, ואחד אחד באו אליו, ותשתף היה מתין את ראשו של כל שווד, אחד-אחד. אחר כך חזר אל בן-הסוחר ואמר לו: — נתם את הסוסיים לעגלה ונסעו!

שניהם הגיעו אל בית השוודים, הסעיגו עגלה מלאת זהב ואבנים טובות ונסעו.

בינתיים נתקרבה השבת, ושני השתפים בקשו להתאכסן בבית יהודי שזדמן להם בדרך.

— אין לי מה לתת לאכל — אמר להם בעל הבית.

אחרי החפה פנה השתף לבן-הסוחר ואמר לו: — עכשו הגיע הזמן להפיר רד ולהתחלק בכל רכושנו.

התחילו לחלק את רכושם: לזה טבעת ולזה טבעת, לזה כסף ולזה כסף, וכך הלאה עד שחלקו ביניהם את הכל. אז אמר השתף: — עכשו נתחלק באשה. תציה שלי ותציה שלך.

— תימכן? — צעק בן-הסוחר — איך אפשר לחלק אשה לחצי? אשלם לך כסף בעד החצי המגיע לך, או קח אתה את כלת לחלוטין.

— לא — אמר השתף — אלא נגזר אותה לחצי. והוא לוקח את הנערה קושר אותה לעץ, מוציא ספיני מבריקה, וכבר הוא מתכוון לגזר את הנערה. אבל לפני שהוא עשה את מעשהו, יצא מפי הנערה נחש גדול ונבהל. השתף חתך אותו לחתיכות.

מה התפלאו ושמוחו הורי הפלה כשמצאו למחרת בבקר את חתנם בריא ושלם!

באותו בקר עצמו פנה השתף אל בן-הסוחר ואמר לו: — עתה סע הביתה עם אשתך וחייה אתה חיי אשר וטוב. ולאביה ספר, כי שתפך אינו אלא היהודי שהופיע שלש פעם מים בחלומותיו והוא הוא היהודי שקנית את עצמותיו בתוך הארגז והבאת אותן לקבר ישראל. בזה גמלתי לך בעד המצוה הגדולה.

סם השתף את דבריו ונעלם.

רשם עזר פיפה (קבוץ גת) מפי דוד פישביץ, בן 50 (מן העיר סוקולוב בפולין) שעלה מסן פאולו בברזיל, והוא פנה בקבוץ גת.

מאידיש: ישראל רוניסל